

Nowe stanowisko *Nymphoides peltata* (S. G. Gmel.) Kuntze w Borach Tucholskich

A new locality of *Nymphoides peltata* (S. G. Gmel.) Kuntze in the Bory Tucholskie region

Maciej Gdaniec

M. Gdaniec, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku, ul. Chmielna 54/57, 80-748 Gdańsk, e-mail: spikemaciej@o2.pl

ABSTRACT: The new locality of *Nymphoides peltata* was found in the bay of Kozielnia lake near Stara Kiszewa in the Bory Tucholskie region (northern Poland). The species is reported from this area for the first time. The plant is threatened in Poland and protected by law.

KEY WORDS: *Nymphoides peltata*, new locality, the Bory Tucholskie region

Nymphoides peltata (S. G. Gmel.) Kuntze objęty jest w Polsce ścisłą ochroną gatunkową (Rozporządzenie... 2004). Jest to gatunek narażony na wyginiecie (V, VU) w skali Polski (Zarzycki, Szelağ 2006), Pomorza Zachodniego (Żukowski, Jackowiak 1995) i Pomorza Gdańskiego (Markowski, Buliński 2004). Jest także umieszczony w Polskiej czerwonej księdze roślin i ma status gatunku narażonego na wyginiecie (VU) (Kłosowski 2001).

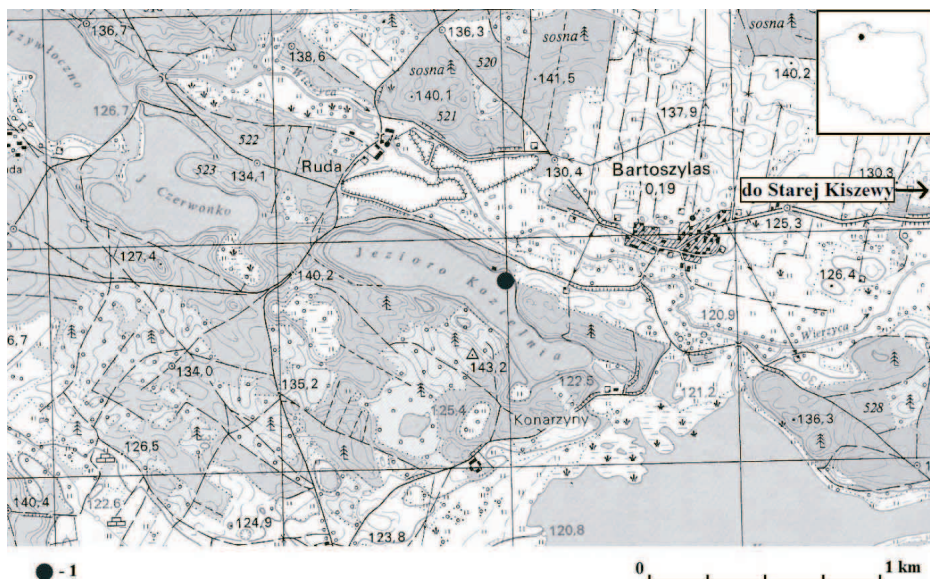
Grzybieńczyk wodny jest wodną byliną z liśćmi pływającymi po powierzchni wody. Z kłączy płożących się po dnie wyrastają ogonki liściowe, dochodzące do dwóch metrów długości. Z nasady liści wyrastają kwiaty o żółtych koronach, które wyniesione są ponad powierzchnię wody na szypułach długości 5-10 cm (Kłosowski 2001).

Siedliskiem jego występowania są płytkie (do ok. 1,5 m głębokości), szybko nagrzewające się eutroficzne zbiorniki wodne o podłożu mineralnym lub mineralno-organicznym, takie jak: starorzecza, stawy, płytkie partie jezior. Gatunek ten często tworzy rozległe fitocenozy własnego zespołu – *Nymphoidetum peltatae* (Podbielkowski, Tomaszewicz 1996). Może także występować w domieszce w płatach

zespołów roślinności wodnej, takich jak: *Nupharo-Nymphaeetum albae*, *Trapaetum natansis* i *Hydrocharitetum morsus-ranae* (Kłosowski 2001).

Grzybieńczyk występuje prawie w całej Europie, mając swoje centrum występowania w części zachodniej kontynentu. Występuje także w Azji, w strefie umiarkowanej, sięgając po Japonię. Zawleczony też został do Ameryki Północnej (Hultèn, Fries 1986; Kłosowski 2001). Z obszaru Polski *Nymphoides peltata* podawany jest obecnie z niewielu stanowisk. Koncentrują się one na Żuławach Wiślanych, w Dolinie Środkowej i Górnej Wisły oraz w Kotlinie Milickiej (Kłosowski 2001; Zając, Zając 2001). Na terenie Borów Tucholskich gatunek ten nie był dotychczas notowany (por. Abromeit i in. 1898-1940). Najbliższe jego stanowiska znajdują się na pograniczu Żuław Wiślanych i Pojezierza Kaszubskiego (Zając, Zając 2001).

Nowe stanowisko *Nymphoides peltata* stwierdzono w sierpniu 2009 roku. Znajduje się ono we wschodniej zatoce jeziora Kozielnia, około 0,5 km na SW od miejscowości Bartoszyłas i 4,5 km na W od Starej Kiszewy, w Borach Tucholskich, na pograniczu z Pojezierzem Kaszubskim, w granicach kwadratu ATPOL CB27c (ryc. 1). Płat fitocenozy z *Nymphoides peltata* zajmuje powierzchnię ok. 70 m² (tworzy figurę o nieregularnym kształcie, która zawiera się w prostokącie z bokami o długości ok. 14 m na 8 m). Podłoże w tym miejscu jest mineralno-organiczne, a głębokość wody wynosi od ok. 0,2 m (przy brzegu jeziora) do ok. 1,5 m (w najgłębszym miejscu). Fitocenoza grzybieńczyka wodnego graniczy od strony

Ryc. 1. Lokalizacja nowego stanowiska *Nymphoides peltata*

1 – stanowisko *Nymphoides peltata*

Fig. 1. The new locality of *Nymphoides peltata*

1 – locality of *Nymphoides peltata*

brzegu jeziora z wąskim pasem szuwaru pałki szerokolistnej *Typhetum latifoliae*. Większość osobników *Nymphoides peltata* była w trakcie kwitnienia. W pobliżu zaobserwowano także występowanie pojedynczych osobników *Nymphaea alba*.

W sezonie wegetacyjnym 2009 grzybieńczyk wodny został odnotowany na stanowisku w jeziorze Kozielnia po raz pierwszy, dlatego uzasadniona jest potrzeba jego monitoringu w przyszłości.

Literatura

- ABROMEIT J., NEUHOFF W., STEFFEN H. 1898-1940. Flora von Ost- und Westpreussen: 1/1-25 (1898): 1-402, 2/26-43 (1903): 403-684, 3/44-49 (1926): 685-780, 4/50-52 (1931): 781-828, 5/53-55 (1934): 829-876, 6/56-78 (1940): 877-1248. Kommissionsverlag Gräfe und Unzer, Berlin – Königsberg.
- HULTÈN E., FRIES M. 1986. Atlas of North European vascular plants, North of the Tropic of Cancer. III Commentary to the maps. Total index. Koeltz Scientific Books, Königstein, s. 969-1172.
- KŁOSOWSKI S. 2001. VU *Nymphoides peltata* (S. G. Gmel.) Kuntze Grzybieńczyk wodny. – W: KAŻMIERCZAKOWA R., ZARZYCKI K. (red.), Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Wyd. 2. Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Instytut Ochrony Przyrody, Kraków, s. 297-299.
- MARKOWSKI R., BULIŃSKI M. 2004. Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Gdańskiego. Endangered and threatened vascular plants of Gdańskie Pomerania. – Acta Bot. Cassub., Monogr. 1: 1-75.
- PODBIELKOWSKI Z., TOMASZEWICZ H. 1996. Zarys hydrobotaniki. PWN, Warszawa, 531 ss.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną. – Dz. U. Nr 168, poz. 1764 z dnia 28 lipca 2004 r.
- ZAJĄC A., ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. Nakładem pracowni Chronologii Komputerowej Instytutu Botaniki UJ, Kraków, xii + 715 ss.
- ZARZYCKI K., SZELAĞ Z. 2006. Red list of the vascular plants in Poland. Czerwona lista roślin naczyniowych w Polsce. – W: MIREK Z., ZARZYCKI K., WOJEWODA W., SZELAĞ Z. (red.), Red list of plants and fungi in Poland. Czerwona lista roślin i grzybów Polski, s. 9-20. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- ŻUKOWSKI W., JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. – W: ŻUKOWSKI W., JACKOWIAK B. (red.), Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. – Prace Zakładu Taksonomii Roślin UAM w Poznaniu 3: 9-96. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.